

رئیس جمهوری که دعواها را کنار گذاشت

طرد طرفداران قطبی سازی سیاسی از طرف مردم
شرایط کشور را متحول کرد

[احمد شیرزاد]

[استاد دانشگاه صنعتی اصفهان]

اگر
پزشکیان
نبود

برند کلی

شهریور ۱۴۰۴
هفته دولت
ویرانه نامه

اگر در انتخابات ریاست جمهوری ۱۴۰۳ به جای مسعود پزشکیان جریان رقیب وی رأی آورده بود، امروز چه تفاوت‌هایی می‌دیدیم؟ برای پاسخ باید ببینیم رویکردها، سیاست‌ها و رویه‌های جایگزینی که به جای رویکردها و سیاست‌های پیشنهادی دکتر پزشکیان ارائه می‌شد، چه چیزی به مردم ارائه می‌شد. بدون آنکه قصدی برای اغراق یا تخریب وجود داشته باشد، از منظر یک استاد دانشگاه و کنشگر سیاسی معتقدم جریان رقیب پزشکیان عموماً راهکار یا سیاست خاصی را ارائه نمی‌کرد. چه بسا، با استفاده از یک ضرب‌المثل قدیمی ایرانی بتوان گفت جریان رقیب پزشکیان «مواد اولیه آشی با یک وجب روغن» را برای کشور تدارک دیده بود. برای روشن شدن این مسأله، می‌توان به رویکردها و اظهارات رقیب دکتر پزشکیان در دور دوم انتخابات ریاست جمهوری اشاره کرد.

رقیب نهایی دکتر پزشکیان در هر بحثی که پیش می‌آمد، می‌گفت که ما فلان برنامه را برای آن داریم؛ برخلاف پزشکیان که می‌گفت: «برنامه من همان برنامه هفتم توسعه تصویب شده و سیاست‌های کلی نظام است.» هر چند همین تفاوت میان رأی‌دهندگان ایرانی طرفدارانی داشت و توانست رأی قابل توجهی را هم به خود جلب کند که البته این انتخاب قابل احترام است و این احترام یکی از الزامات مردمسالاری است. اما در مقام یک ناقد سیاسی، اتفاقاً پرسش کلیدی اینجا بود که برنامه‌های ادعایی جریان رقیب در چه مجامعی ساخته و پرداخته شده بود؟ در هیچ کدام از گفت‌وگوهای دوران انتخابات ریاست جمهوری معلوم نبود که برنامه‌های گروه مقابل از سوی چه جمع یا جمع‌هایی بحث و بررسی شده است.

واقعیت مشخص در انتخابات ۱۴۰۳ آن بود که به غیر از برنامه‌هایی که ادعا می‌شد، معلوم بود پشت سر جریان رقیب آقای پزشکیان، تشکیلات منسجم و محکمی ایستاده است که از فردای روز انتخابات برای همه کرسی‌ها افرادی را دارد که آنان را در این سمت‌ها منصوب کند. البته داشتن برنامه و کادر اجرایی از پیش تعیین شده از سوی نامزدهای ریاست جمهوری در همه جای دنیا رایج است و امر غریب و ناپسندی نیست. اما آنچه در کشور ما شرایط را پیچیده‌تر می‌کرد، شفاف نبودن این سازمان‌ها یا تشکیلات است. هنوز هم دقیقاً معلوم نیست که پشت سر این جریان با این نامزد مورد بحث چه گروه‌ها یا افرادی ایستاده بودند که چنین مطالبی مطرح یا ادعا می‌شد. بنابراین نگرانی اساسی جامعه و نخبگان سیاسی کشور این بود که تمام سمت‌ها و مسئولیت‌های ریز و درشت کشور در اختیار یک جریان سیاسی قرار بگیرد و با بیرون راندن نیروهای مدیر و کارشناس در دستگاه‌های اجرایی، این مدیران توانمند جای خود را به مدیران صرفاً وفادار یک جریان سیاسی-فرهنگی بدهند.

ویژگی بارز دیگر جریان رقیب آقای پزشکیان، به اصطلاح، «دعوائی» بودن آنان بوده و هست. در نقطه مقابل، جذابیت اساسی آقای پزشکیان در این بود که می‌گفت:

«بیا بید دعواها را کنار بگذاریم و با هم کشور را اداره کنیم.» البته پزشکیان رویکرد انتقادی به اوضاع و احوال کشور داشت و هنوز هم دارد. اما رویکرد او دایره بر انداختن تقصیرها بر گردن جریان رقیب و مدیران قبلی نبود و او از این گفتمان نادرست، به درستی پرهیز می‌کند. در نقطه مقابل این رویکرد، جریان مقابل تمام هم و غم خود را نه تنها بر نقد و گاه تخریب دولت سابق، بلکه دولت اسبق گذاشته بود و بر همین اساس سیاست انتخاباتی خود را، به غلط، در راستای متهم کردن پزشکیان به ادامه راه دولت روحانی قرار داده بود.

انتخاب پزشکیان در دور دوم انتخابات سال ۱۴۰۳ عمده‌تاً مدیون شخصیت کاری و عملگرایی اوست. جامعه از اینکه کسانی با بدگویی از پیشینیان به عرصه بیایند و بعد مشکلات اساسی کماکان پابرجا باشد خاطره خوشی نداشت و ندارد. جریان رقیب پزشکیان، با هر زبانی، نشان می‌داد که آمده بود تا به نوعی به یک دست‌سازی مدیریت کشور و به قولی پاک‌سازی دولت همت گمارد. اینکه آیا در عمل این کار تحقق می‌پذیرفت یا نه و اینکه آیا این فرایند تأثیری از جهت کارآمدی دولت داشت یا نه، پاسخی تضمین شده نداشت. اما به طور مسلم قابل پیش‌بینی بود که رویکرد جریان رقیب به بروز تنش فراوان در سطح دولت و جامعه منجر خواهد شد. در مجموع در انتخابات ۱۴۰۳، از حیث مدیریت داخلی کشور جامعه به وفاق و آرامش رأی داد.

دولت پزشکیان شاید هنوز تا آن میزان از کارآمدی و ابزار مدیریتی لازم برای حل معضلات عدیده کشور فاصله داشته باشد، اما برخی از ناکارآمدی‌های آشکار دیگران را ندارد. به عنوان نمونه‌های بارزی از این امر عبور وزاری پیشنهادی از فرایند رأی اعتماد مجلس و ارائه به موقع لایحه بودجه را می‌توان نام برد. البته در عرصه سیاست خارجی هم رویکرد رقیب آقای پزشکیان تفاوت اساسی با رویکرد دولت فعلی دارد که تحلیل آن مجال دیگری می‌طلبد. »

پزشکیان رویکرد
انتقادی به
اوضاع و احوال
کشور داشت و
هنوز هم دارد.
اما رویکرد او
دایره بر انداختن
تقصیرها بر
گردن جریان
رقیب و مدیران
قبلی نبود و او
از این گفتمان
نادرست، به
درستی پرهیز
می‌کند